

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม เพราะเป็นเครื่องมือในการสร้างกำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวัง ซึ่งกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยเปลี่ยนแปลงสังคมให้สอดคล้องกับการพัฒนาทาง เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม บทบาทของการศึกษาจะเข้าไปในกระบวนการถ่ายทอดค่านิยม เจตคติ ให้มีความรู้ความสามารถตามความจำเป็น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ และมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น (อมรา สวัสดิ์เสรี, 2529)

การพัฒนากำลังคนของประเทศในมัจจุบัน นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ รัฐบาลต้องจัดการศึกษาให้ผู้เข้ารับการศึกษาดังคนเองได้ กล่าวคือ ไม่ว่าจะจบการศึกษาในระดับใด สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ตามสมควร ดังนั้น จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาจึงจัดเพื่อประโยชน์สำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยรู้จักสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม และเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพตามสมควร (สุทธิ ประจงศักดิ์ และศิริกุล โทพิทักษ์, 2525) สถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา สถาบันหนึ่งคือ โรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นระดับที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าระดับอื่น ๆ ดังที่ เอกวิทย์ ฌ ฉลาก (ม.ป.ป.) กล่าวว่า "งานมัธยมศึกษาเป็นงานที่กว้างใหญ่ไพศาล เด็กทุกประเภทที่จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้าต่างก็อยู่ในโรงเรียนมัธยมทั้งนั้น" การจัดการศึกษาในระดับนี้จึงต้องจัดให้กว้าง และสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (2520) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาในระดับนี้ไว้ว่า

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียน มีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคล เข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ แก่ตนเองและสังคม การศึกษาระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษา ตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนตอนละประมาณ 3 ปี ใน ตอนต้นให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการ และวิชาชีพ ตามความถนัด และความสนใจอย่างกว้างขวาง ในตอนปลายให้ผู้เรียนได้เน้นการเรียน กลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะยึด เป็นอาชีพต่อไป

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาวิชาอาชีพมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วย เตรียมผู้เรียนให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจของบุคคล มีความเข้าใจในโลกอาชีพ เกิดความสนใจในอันที่จะทำงาน เพื่อช่วยเหลือตนเอง และมีผล ผูกพันไปถึงด้านการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ด้วยเหตุนี้ นโยบายการศึกษา ในปัจจุบัน จึงมุ่ง เน้นใน เรื่องการศึกษาวิชาอาชีพในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา เพราะหากนักเรียนในระดับนี้ ได้รับการฝึกหัดวิชาอาชีพในสาขาที่ประเทศชาติต้องการ อย่าง มีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นการสร้างกำลังแรงงาน ช่างฝีมือระดับกลางที่มีสมรรถภาพอย่าง เพียง พอ ซึ่งประเทศชาติต้องการมากยิ่งขึ้นกว่ากำลังแรงงานในระดับใด ๆ ทั้งสิ้น (สุดใจ เหล่าสุนทร, 2510) และจากการศึกษารายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา พ.ศ.2518 แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 4 - 5 พ.ศ.2520 - 2529 จะเห็นว่าในช่วงระยะเวลากว่า 10 ปี รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อ การศึกษาวิชาอาชีพเป็นรากฐานสำคัญในการประกอบอาชีพ เป็นการสร้างเสริมความ เจริญ และความมั่นคงของประเทศชาติ ทั้งในแง่เศรษฐกิจและสังคม จึงได้กำหนดนโยบายส่งเสริม การศึกษาวิชาอาชีพ ดังปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ของคณะกรรมการ ปฏิรูปการศึกษา (2521) สรุปได้ว่า

1. การศึกษาวิชาอาชีพมุ่งฝึกให้ผู้เรียน เกิดมีนิสัยรักการทำงาน สามารถนำความรู้จากบทเรียนและการทำงานในโรงเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. การศึกษาวิชาอาชีพมุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีความรู้ ความชำนาญที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริงอย่างหนึ่ง หรือ เพื่อรู้แนวทางที่จะศึกษา เพิ่ม เติมตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคลอีกอย่างหนึ่ง

3. การศึกษาวิชาอาชีพมุ่งฝึกวิชาอาชีพในระดับสูง เพื่อให้มีความสามารถและมี ความชำนาญเฉพาะอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนาตลาดแรงงาน

จากหลักการและแนวนโยบายในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพ ในระดับโรงเรียนมัธยม ศึกษาตามที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า หลักการและแนวนโยบายดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ เป้าหมายและแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน ที่มุ่งจะทำให้ฐานะเศรษฐกิจของ ประเทศไปสู่ประเทศกึ่งอุตสาหกรรม โดยกำหนดแนวทางที่จะกระจายความ เจริญและกิจการ เศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาค ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 ซึ่งกำหนดพื้นที่ชายฝั่งทะเล ตะวันออก ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง มีเนื้อที่ประมาณ 8.3 ล้านไร่ ประชากรประมาณ 1.6 ล้านคน ให้เป็น เขตพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะว่าภาค ตะวันออก เป็นภาคที่มีระดับการพัฒนา เศรษฐกิจสูงสุด เมื่อ เปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524) คาดว่าในอนาคต บริเวณนี้ จะ เป็นศูนย์กลางความ เจริญและแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมหลักของประเทศ บริเวณพื้นที่ 3 จังหวัดนี้จะเป็นที่ตั้งท่า เรือน้ำลึก สนามบินอู่ตะเภา โรงงานพลังงานปรมาณู และโครงข่าย ด้านคมนาคมและการสื่อสาร เชื่อมโยงที่ดี พื้นที่ติดต่อกับเชื่อมโยงกับภาคตะวันออก เฉียงเหนือซึ่ง เป็นแหล่งที่มาของแรงงานและวัตถุดิบหลายอย่าง อุตสาหกรรมหลักที่สำคัญ คือการนำพลังงาน จากก๊าซธรรมชาติไปใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ของประเทศ เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการทำเรือ อุตสาหกรรมผลิตผลทางเกษตร เป็นต้น เมื่อพัฒนาบริเวณนี้แล้วจะ เกิดแหล่งอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญในภูมิภาคนี้ ตามแผนที่กำหนดประเภท อุตสาหกรรมที่จะจัดตั้งในบริเวณพื้นที่พัฒนา 7 แห่ง คือ

1. ชลบุรี - อุตสาหกรรมขนาดเล็ก สำหรับ เขตชุมชนชน หนาแน่น
2. ศรีราชา-แหลมฉบัง - อุตสาหกรรมเบา
 - กระบวนการส่งสินค้าออก
 - อุตสาหกรรมเกี่ยวกับทำเรือ
 - การท่องเที่ยว
 - เมืองท่าสมัยใหม่ของประเทศ
3. พัทยา - การท่องเที่ยว

4. ระยอง-มาบตาพุด - อุตสาหกรรมผลิตผลการเกษตร (ระยอง)
 - เปโตรเคมี
 - อุตสาหกรรมสมัยใหม่ของประเทศ
 - อุตสาหกรรมก่อสร้าง
 - ศูนย์บริการและฐานการศึกษาและวิจัย
 ด้านเทคโนโลยี (ระยอง)
 5. ฉะเชิงเทรา - อุตสาหกรรมผลิตผลการเกษตร
 6. ลัดทิบ - การขนส่งทางทะเล
 - การต่อและซ่อมแซมเรือ
 7. บ้านเพ - การท่องเที่ยว
- (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525)

การคาดคะเนเกี่ยวกับประชากรในบริเวณพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา 7 แห่ง ดังกล่าวพิจารณาแยกเป็น 2 ส่วน คือ การเพิ่มขึ้นตามธรรมชาติ และการเพิ่มขึ้นตามการกระตุ้นอื่น เนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรม คาดประมาณว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 - 2544 จำนวนประชากรจะเพิ่มขึ้นตามธรรมชาติจาก 1.6 ล้านคน เป็น 1.9 ล้านคน และเพิ่มขึ้นตามแผนอื่น เกิดจากการกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรม จำนวน 2 แสนคน รวมเป็นประชากรทั้งสิ้น 2.1 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525) สำหรับความต้องการกำลังคนในระดับต่าง ๆ สำหรับอุตสาหกรรมที่รองรับอุตสาหกรรมดังกล่าว ประมาณว่า จะมีความต้องการแรงงานรวมทั้งสิ้น 466,400 งาน โดยจำแนกเป็นการเพิ่มขึ้นตามธรรมชาติ 335,600 งาน เพิ่มตามการกระตุ้นทางอุตสาหกรรม 62,600 งาน และเพิ่มโดยผลกระทบของอุตสาหกรรมรองรับและอื่น ๆ 68,200 งาน (รายงานของคณะที่ปรึกษา Cooper and Lybrand ASS. อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2524) ยังคาดว่าปัญหาที่ตามมาอันเนื่องมาจากการเพิ่มประชากร ก็คือการจัดการศึกษา ซึ่งจะต้องจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้น โดยเฉพาะวิชาการงานอาชีพ เพื่อพัฒนากลุ่มประชากรอายุ 0 - 25 ปี ซึ่งคาดว่าจะ เป็นเด็กและเยาวชนถึงร้อยละ 55 ของประชากรทั้งหมด ให้ความรู้และทักษะพื้นฐานวิชาอาชีพ เพื่อเตรียมตัวออกไปประกอบอาชีพทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง เหมาะสม

สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสภาพของทรัพยากรในท้องถิ่นนั้น

สำหรับแนวทางในการพัฒนาการศึกษาบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดประชุมทางวิชาการ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาบริเวณดังกล่าว สรุปผลได้ว่า การพัฒนาการศึกษาในภูมิภาคนี้ ควรคำนึงถึงการจัดการศึกษาเพื่อการอุตสาหกรรมบริเวณนั้น เพื่อสร้างเมืองใหม่และเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกทั้งหมด ควรเชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานครด้วยจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ สร้างทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้อยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงทั้งรูปธรรมและนามธรรมอย่างมีความสุข เพื่อให้การพัฒนาสังคมเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มีผลภาวะเกิดขึ้นน้อยที่สุดทั้งทางด้านกายภาพและจิตใจ ผลักกำลังคนให้มีทักษะที่ต้องการ เพื่อเตรียมคนสำหรับการทำงาน สำหรับแนวทางการจัดการศึกษานั้น ควรจัดการศึกษาเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชากรกลุ่มต่าง ๆ ไม่ให้มีความเหลื่อมล้ำ ทั้งประชากรในพื้นที่เดิม ประชากรที่อพยพเข้ามาใหม่ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันของชุมชนอุตสาหกรรมกับชุมชน เกษตรกรรม ควรจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมให้กลุ่มคนในพื้นที่เดิม สามารถเป็นผู้ประกอบการในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ได้ผลประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่ด้วย การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ควรคำนึงถึงความสุขเปล่าทางการศึกษา บัณฑิตและวิกฤตการณ์ทางการศึกษาในอดีต และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควรมีการปรับปรุงปัจจัยทางการศึกษา อันได้แก่ หลักสูตร ครูและผู้บริหาร วัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ระบบการนิเทศ การวางแผนและระบบข้อมูล ควรจัดการศึกษาให้มีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยให้เชื่อมโยงและสนองความต้องการทางด้านอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง (อมรา สวัสดิ์เสวี, 2529)

จากแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศ และหลักการในการพัฒนาการศึกษาที่ต้องจัดให้สอดคล้องกัน ดังที่กล่าวมาแล้วความลำดับ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529) จึงได้กำหนดนโยบายการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534 ไว้ชัดเจนว่า "เร่งรัดการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการทางการศึกษา ในการพัฒนาบุคคล และให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาชนบทของประเทศ" กรมสามัญศึกษาก็ได้วางนโยบายการบริหารและการพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2530 ทางด้านคุณภาพการศึกษา และการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ โดยพัฒนาและส่งเสริม สนับสนุนให้การเรียนของนักเรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และมุ่งเน้นการ

ศึกษาวิชาชีพ แลการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับกรมวิชาการได้มีการเตรียมการที่จะปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยจะมีการทดลองใช้หลักสูตร ฉบับปรับปรุงทุกระดับชั้น ทุกวิชา ในปีการศึกษา 2533 และจะประกาศใช้หลักสูตรดังกล่าวทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2534 (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2532) ดังนั้น โรงเรียนในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่จะต้องนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจสภาพปัจจุบัน และปัญหาในการจัดการศึกษาวิชาชีพเป็นอย่างดี จึงจะทำให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

จากการศึกษาหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กับร่างหลักสูตรฉบับใหม่ของกรมวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2532) พบว่าหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร ส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างไปจากเดิม ตรงกันข้ามกลับส่งเสริมให้มีรายวิชาเลือกมากขึ้น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้วิชาพื้นฐานวิชาชีพ เป็นวิชาเลือกที่จะมีความสำคัญในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น เพราะหลักสูตรดังกล่าวมีเจตนารมณ์อย่างชัดเจน ที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะพื้นฐานเพียงพอที่จะออกไปประกอบอาชีพได้จริง ๆ อันเป็นมาตรการอันหนึ่งที่จะป้องกันปัญหาการว่างงาน และการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, 2526) ฉะนั้น การจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาชีพในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จึงมีบทบาทสำคัญมากในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาที่อยู่ในแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ผู้บริหารโรงเรียน และผู้สอนจะดำเนินการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาชีพอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นด้วย ประกอบกับวิชาพื้นฐานวิชาชีพ เป็นวิชาใหม่ที่เปิดสอนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อ พ.ศ. 2524 ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการสอนอาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการจัดการสอนและปัญหาในการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาชีพตามหลักสูตรที่จะปรับปรุงใหม่ ให้สอดคล้องกับความต้องการ

ของผู้เรียนและของท้องถิ่น อีกทั้งข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ยังเป็นประโยชน์ที่จะทำให้ทราบว่า โรงเรียนในพื้นที่ที่มีความพร้อมเพียงใด ที่จะเปลี่ยนมาใช้หลักสูตรใหม่ และยังมีความต้องการอะไรอีกบ้างในการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก

คำถามที่ต้องการคำตอบ

การจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก มีสภาพและปัญหาในการดำเนินการอย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

1. การเตรียมการจัดการสอน
2. การดำเนินการจัดการสอน
3. การติดตามประเมินผลการจัดการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพและครูแนะแนว ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือทำการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา สภาพและปัญหาในการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามกรอบความคิดที่ครอบคลุมประเด็น ดังนี้

- 2.1 การเตรียมการจัดการสอน
- 2.2 การดำเนินการจัดการสอน
- 2.3 การติดตามประเมินผลการจัดการสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนและครูแนะแนว สามารถนำไปปรับปรุงและส่งเสริมการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกให้มีประสิทธิภาพ คอบสนองความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นได้
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับนักการศึกษา นักพัฒนาหลักสูตร และศึกษานิเทศก์ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และสังคมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และครูแนะแนว ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ประกอบด้วย การเตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล การจัดการสอน

วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ หมายถึง วิชาบังคับเลือก ในกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ 6 สาขาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 คือ เกษตรกรรม ช่างอุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรม

พื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก หมายถึง จังหวัดที่ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย ประกอบด้วยจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ซึ่งอยู่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของแหล่งอุตสาหกรรมหลักในอนาคต

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ หรืออาจารย์ใหญ่

ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ

ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

ครูแนะแนว หมายถึง หัวหน้าฝ่ายแนะแนว ผู้ทำหน้าที่จัดบริการแนะแนว

ในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหา ในการจัดการสอนวิชาพื้นฐาน วิชาอาชีพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่ง ทะเลตะวันออก มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัด กรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำนวน 26 โรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูล คือ

- 1.1 ผู้บริหาร จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 26 คน
- 1.2 ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 26 คน
- 1.3 ครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 233 คน
- 1.4 ครูแนะแนว จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 26 คน

รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 311 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะ เป็นแบบสอบถาม แบบมีตัวเลือก และแบบปลายเปิด แยกออกเป็น 4 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด ข้อคำถามประกอบด้วย เพศ อายุ จุดมุ่งทางการศึกษา ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง การเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ เป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด ข้อคำถามประกอบด้วย

- 2.1 การเตรียมการจัดการสอน มีดังนี้
 - 2.1.1 การจัดแผนการเรียน
 - 2.1.2 การจัดครู เข้าสอน
 - 2.1.3 การจัด เตรียม เอกสารประกอบหลักสูตร
 - 2.1.4 การจัด เตรียมสื่อการสอน
 - 2.1.5 การจัด เตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน
 - 2.1.6 การจัด เตรียมบริการแนะแนว
 - 2.1.7 การจัด เตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน
 - 2.1.8 การจัด เตรียมการนิเทศและติดตามผล
- 2.2 การดำเนินการจัดการสอน มีดังนี้
 - 2.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.2.2 การใช้สื่อประกอบการสอน
 - 2.2.3 การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน
 - 2.2.4 การใช้ เอกสารประกอบหลักสูตร
 - 2.2.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียน
- 2.3 การติดตามประเมินผลการจัดการสอน มีดังนี้
 - 2.3.1 การติดตามผลการ เตรียมการจัดการสอน
 - 2.3.2 การติดตามผลการดำเนินการจัดการสอน
 - 2.3.3 การประเมินผลการจัดการสอน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

เป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด ข้อคำถามประกอบด้วย

- 3.1 ปัญหาในการ เตรียมการจัดการสอน
- 3.2 ปัญหาในการดำเนินการจัดการสอน
- 3.3 ปัญหาในการติดตามประเมินผลการจัดการสอน

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ มีข้อคำถาม 3 ตอน

ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด ข้อคำถามประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษาระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง การเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ เป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด ข้อคำถามประกอบด้วย

2.1 การเตรียมการจัดการสอน มีดังนี้

- 2.1.1 การจัดแผนการเรียน
- 2.1.2 การจัดครูเข้าสอน
- 2.1.3 การจัดเตรียม เอกสารประกอบหลักสูตร
- 2.1.4 การจัดเตรียมสื่อการสอน
- 2.1.5 การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน
- 2.1.6 การจัดเตรียมบริการแนะแนว
- 2.1.7 การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน
- 2.1.8 การจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล

2.2 การดำเนินการจัดการสอน มีดังนี้

- 2.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.2.2 การใช้สื่อประกอบการสอน
- 2.2.3 การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน
- 2.2.4 การใช้เอกสารประกอบหลักสูตร
- 2.2.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียน

2.3 การติดตามประเมินผลการจัดการสอน มีดังนี้

- 2.3.1 การติดตามผลการเตรียมการจัดการสอน
- 2.3.2 การติดตามผลการดำเนินการจัดการสอน
- 2.3.3 การประเมินผลการจัดการสอน

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาในการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ เป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด ข้อคำถาม ประกอบด้วย

- 3.1 ปัญหาในการเตรียมการจัดการสอน
- 3.2 ปัญหาในการดำเนินการจัดการสอน
- 3.3 ปัญหาในการติดตามประเมินผลการจัดการสอน

ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน มีข้อความถาม 3 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด ข้อความประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา วิชาเอก-โท ประสบการณ์ในการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ จำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์ วิชาที่สอน การเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ เป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด ข้อความประกอบด้วย

- 2.1 การเตรียมการจัดการสอน มีดังนี้
 - 2.1.1 การจัดแผนการเรียน
 - 2.1.2 การจัดครูเข้าสอน
 - 2.1.3 การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร
 - 2.1.4 การจัดเตรียมสื่อการสอน
 - 2.1.5 การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน
 - 2.1.6 การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน
- 2.2 การดำเนินการจัดการสอน มีดังนี้
 - 2.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.2.2 การใช้สื่อประกอบการสอน
 - 2.2.3 การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน
 - 2.2.4 การใช้เอกสารประกอบหลักสูตร
 - 2.2.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียน
- 2.3 การติดตามประเมินผลการจัดการสอน มีดังนี้
 - 2.3.1 การติดตามผลการเตรียมการจัดการสอน
 - 2.3.2 การติดตามผลการดำเนินการจัดการสอน
 - 2.3.3 การประเมินผลการจัดการสอน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
เป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด ข้อคำถามประกอบด้วย

- 3.1 ปัญหาในการ เตรียมการจัดการสอน
- 3.2 ปัญหาในการดำเนินการจัดการสอน
- 3.3 ปัญหาในการติดตามประเมินผลการจัดการสอน

ฉบับที่ 4 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูแนะแนว มีข้อคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจ
รายการ และแบบปลายเปิด ข้อคำถามประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา วิชาเอก-โท
ประสบการณ์ในการทำงานด้านแนะแนว จำนวนคาบในความรับผิดชอบจัดกิจกรรมแนะแนวต่อสัปดาห์
วิชาที่สอนนอกจากการปฏิบัติงานฝ่ายแนะแนว การเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดบริการแนะแนว เพื่อส่งเสริมการจัด
การสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ เป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด ข้อคำถามประกอบด้วย

- 2.1 การเตรียมการจัดบริการแนะแนว มีดังนี้
 - 2.1.1 การจัดแผนการเรียน
 - 2.1.2 การจัดเตรียมข้อมูลของนักเรียน
 - 2.1.3 การจัดเตรียมบริการสนเทศ
 - 2.1.4 การจัดเตรียมบริการให้คำปรึกษา
 - 2.1.5 การจัดเตรียมบริการการจัดประสบการณ์วิชาชีพ
 - 2.1.6 การจัดเตรียมการติดตามผลนักเรียน
 - 2.1.7 การจัดเตรียมการติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนว
- 2.2 การดำเนินการจัดบริการแนะแนว มีดังนี้
 - 2.2.1 การจัดเก็บข้อมูลของนักเรียน
 - 2.2.2 การจัดบริการสนเทศ
 - 2.2.3 การจัดบริการให้คำปรึกษา
 - 2.2.4 การจัดประสบการณ์ด้านการศึกษาและอาชีพ
 - 2.2.5 การจัดบริการติดตามผลนักเรียน

- 2.3 การติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนว มีดังนี้
 - 2.3.1 การติดตามผลการเตรียมการจัดบริการแนะแนว
 - 2.3.2 การติดตามผลการดำเนินการจัดบริการแนะแนว
 - 2.3.3 การประเมินผลการจัดบริการแนะแนว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการจัดบริการแนะแนว เพื่อส่งเสริมการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ เป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด ข้อคำถามประกอบด้วย

- 3.1 ปัญหาในการเตรียมการจัดบริการแนะแนว
- 3.2 ปัญหาในการดำเนินการจัดบริการแนะแนว
- 3.3 ปัญหาในการติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนว

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ทุทธศักราช 2524 รวมทั้งคำரா เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรและการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

3.2 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างทั้ง 4 ฉบับ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ แล้วนำมาพิจารณาแก้ไข

3.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง แก้ไขให้สมบูรณ์ ตามข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำ

3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาแก้ไขแล้ว ไปใช้กับกลุ่มประชากรที่กำหนด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความ

ร่วมมือในการออกแบบสอบถามจากศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 12

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือจากศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 12 ไปส่งให้แก่ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนและครูแนะแนว ด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง เช่นกัน

4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน ไปทำการวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลต่าง ๆ ต่อไปนี้จะวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และใช้ค่าร้อยละและ เสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และครูแนะแนว

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ปัญหาในการเตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล

การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยลำดับขั้นตอนของการเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความ เป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามที่ต้องการคำตอบในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยค่านิยมศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชา
อาชีว

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการสอนวิชาพื้นฐาน
วิชาอาชีว

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ในส่วนสุดท้ายเป็นรายการ
อ้างอิงและภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย